

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 11. Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis. Præibis enim ante
faciem Domini parare ejus Luc. 1. Explicatio Versus noni: Explicat hæc
Lectio laudes S. Joannis à Patre pronunciatas in ejus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

illu totam vitam nostram, quandoquidem totam suam pro nobis expendit: illam quoque pie impendi in satisfactionem, peccata nostra praeterita exigunt: illam & sibi expetit, iureque suo totam veadic gloria quam promittit, & Regnum quod impendio obsequi nostri vult conquiri.

LECTIO XI.

Thema. *Es tu puer Propheta altissimi vocaberis, Praebis enim Es, Luc. 1.*

De divo Joanne Baptista laudibus ex ore Patris sui.

Haec est altera pars Cantici, qua Zacharias a Christo transit ad Joannem Filium suum, & cum alloquitur recens natum, ex impulsu Spiritus Sancti. Agnoscit, quod favore ipsius, dum vel solum Nomen eius pugillaribus inscripsit, soluta sit lingua sua, quodque cum loquela spiritum etiam prophetiae receperit: ideo vaticinatur de eius munere & officio, quod scilicet Propheta & Praecursor Domini sit constitutus, jamque ex utero ad id vocatus, & quasi unctus, ac indiguitus, ita ut possit dicere illud Isaiae: *Attendite populi de longe, Dominus ab utero vocavit me, de ventre Matris meae recordatus est nomen meum, posuit os meum quasi gladium acutum, & sagittam electam.* Recordatus est nomen eius Dominus ostenditque quomodo nocere eum ex nomine, dum caelitus nomen Joannis ei impositum esse dicit ab Angelo Zacharias, dicit & Elisabeth, cujus illud datur in circumcissione, contradicente licet tota cognatione. Joannis autem nomen gratiam significat, quia gratia illum orbi dedit gratia in hoc sanctificavit, gratia natiuitatem ipsius illustrem effecit, gratia semper in eo perseveravit, & munus eius fuit gratiae legem gratiaeque autorem praenunciare. Merito ergo Christo Auctore gratiae transit in suo Cantico propheticum Zacharias ad Praenuntium gratiae, a Verbo ad Vocem, a Rege ad Praeconem & Praecursorem, a Sole ad Auroram, a Sponso ad Paranympum & Sponsi Amicum specialem.

Isa. 49

Nec mireris Zachariam alloqui infantem oedidum, id enim fit ad instruendos eos qui ibi aderant, ut intelligant munera caelitus concessa huic divino Infanti, & ut postmodum cum audientes praedicantem rumores sint huius oraculi, cumque qua par est devotione, reverentia, attentione excipiant, agnoscantque promissi Messiae Prophetam & Praecursorem magis autem ipsummet Messiam ab ipso monstratum & indignatum.

Zacharias cur infantem alloquitur.

Certe olim ad instructionem & increpationem nonnullorum, Propheta etiam res inanimatas vixi sunt alloqui. Sic ad increpationem Iechoniae Regis, & ad populi admonitionem, dicit Propheta. *Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae?* Quare abieci sunt ipsi, & semen eius, proiecisti in terram quae ignoraverunt? Terra, terra, terra, audi sermonem Domini. *Hac dicit Dominus, Scribo quia istu sterile, viru qui*

12.

11.

in diebus suis non prosperabitur. Sic & Ezech. Propheta in medio campi pleni ossibus mortuorum propheta, & ad illa inclamat: *Ossa arida audite verbum Domini. Hac dicit Dominus Deus ossibus istis: Ecce immittam in vos spiritum, & vivetis. Haec autem omnia fiebant ad instructionem populi. Nam postea dicitur Propheta: Fili hominis, ossa haec universa domus Israel. Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & perierunt spes nostra. Propterea vult cinare, & dices ad eos: Hac dicit Dominus Deus: Aperiatis tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, & inducam vos in terram Israel. Sic etiam & alius Propheta ad increpationem Jeroboam thus adolentis super altare in Bethel, exclamavit contra altare in sermone Domini: *Altare, altare, hac dicit Dominus, nascetur Filius omni Dauid, Iosafat nomine, & immolabit super te. Sacerdotes excelsum qui nunc in te thura succedunt, & ossa hominum super te incendet.* Deditque in illa die signum, dicens: *Ecce altare scindetur, & confundetur cinis qui in eo est.* Quod illico factum est praesente Jeroboam, & manu eius exarscente, dum extenderet manum suam de altari ad apprehendendum Prophetam.*

Ezech. 1.

Reg. 13.

His igitur non absimiliter dicimus, ideo Zachariam Prophetam hic alloqui infantem in spiritu Domini, ad instructionem praesentium, ut postea futura ipsi ex nunc oraculo divino agnoscerent, & cum foret velut *Ossa arida*, spe abjecta de Messia, ac jaceret in tenebris & umbra mortis, spem novam luminis & novi Solis conciperent, iam orto Luciferis. Talis enim erat Joannes iam natus, & venturus ante Christum Solem. Neque tamē dicimus Joannem non intellexisse ob infantiam hoc Patris sui alloquium, quin potius cum S. Ambrosio dicimus: *Potius Patris vocem audire, qui Mariae salutationem antequam nasceretur, audivit. Sciebatque Zacharias, alius esse aures Prophetae, quae spiritu Dei, non corpore atate referantur.* Habuit ergo intelligendi sensum, qui exultandi habuit affectum. Idem ille spiritus qui Patris linguam antea vindictam dissolvit, & disertam effecit, ad enarrandum magnalia Dei erga hunc puerum, etiam aures & praecordia aperuit infanti, & intellectum dedit capacem huius igniti eloquii. Audi B. Laurentium Iustinum in utero ad aeterna lucis aspectu lucerna haec divina charitate percipit incendium, tunc viri luminis irradiata fulgore, atque liquoris completa gratia. Haec ille ser. de S. Joanne. Alludit autem ad illud: *Ille erat lucerna lucens & ardens.*

Sed videamus in particulari quid de Joanne Zacharias Pater pronunciet, & ejus examinemus testimonium & oraculum.

Primo dicit: *Tu puer Propheta altissimi vocaberis.* Ioan. 1. Negat quidem Joannes Pharisaeus se esse Prophetam, sed intelligendum quod neget se esse ex rebus antiquis & praesentibus aliquem, sicut fuit Iosafas Hieremias &c. Unde cum specialiter interrogatus esset, an foret Elias, respondit quod non. Et Ioanne tunc subdit quod nec sit Propheta, sed dicit Elisabeth, vel

vel Iſaias, vel Hieremias, vel alius ex antiquis, alias non negat ſe habere ſpiritum Prophetiæ, aut ſpiritum Eliæ. Quapropter aſſerit Dominus ipſum eſſe Prophetam, & pluſquam Prophetam. Quia non tam futura prædixit, quàm præſentem oſtendit Chriſtum: quem divino illuſtratus lumine & ſpiritu, clarius, plenius, & perfectius agnovit, quàm aliquis Prophetarum, & quidem ex utero. Unde & ſpiritum ac lumen propheticum Patri Matrique pronunciat. Nam de eo canit Eccleſia:

*Ventris obſtruſo recubans cubili
Senſerat Regem thalamo manentem,
Hic parens nati meritis uterque
Abditæ pandit.*

Matth. 11. Propter hæc etiam Chriſtus aſſerit tacite eum majorem cæteris Prophetis, dum ait: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta.* Lucas habet: *Non ſurrexit major Propheta.* Ergo Chriſtus eum cenſendus eſt comparare eum priſcis Prophetis, non cum Apoſtoliſ. Et cum vocare videtur his verbis maximum inter illos, quia vult probare quòd ſit pluſquam Propheta, major ſcilicet Eliæ, Jeremiæ, Iſaiæ, & aliis, licet ſanctiſſimis & nominatiſſimis.

Deut. 34. Nec refert, quod de Moyſe dicitur. *Non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael ſicut Moyſes.* Hoc enim explicat ſequentiâ, dum additur: *Quem viſit Dominus facie ad faciem, in omnibus ſignis. Experiens quæ miſit per eum, ut faceret in terra Ægypti Pharaoni.* Quasi diceret: Non ſunt ei ſimilis Propheta iſto familiari alloquio & potentia, quæ tot plagis percuſſit Ægyptum, Nihil tamen vetat quod in aliis ipſo major dicitur Joannes. Ipſe enim in utero Matris ſanctificatus fuit, & Prophetavit ex utero. Matri Chriſtum incarnatum annuncians exultando. An id Moyſi convenit? Ipſus officium fuit illum terri mundo oſtendere, & Meſſiam eſſe, Filiumque Dei atteſtari; Præcurſoremque ejuſ agere, Paranympum, & Baptiſtam, baptiſmo ſpeciali inſtituto. An non hoc officium, & dignitas hæc, omnia Prophetarum officia & dignitates tranſcendit, quandoquidem proximè ſpectat ad ordinem hypſtaticæ & divinæ unionis: Certe alii Prophetæ ejuſ typus fuerunt, eumque adumbrarunt; major ergo ipſe cæteris.

Hinc & eum S. Chryſoſtogus hoc titulo honorat: **SILENTIUM PROPHEPARUM.** Adde ſublimiorem fuiſſe in ipſo ſpiritu, prophetiam, gratiam, ſanctitatem, ex eo colligi poſſe, quod fuerit Joannes *Miraculum continuum*, ſive conſideres ejuſ conceptionem, ſive uterum, ſive nativitatem, ſive circumciſionem, ſive infantiam, ſive vitam & prædicationem, ſive mortem. Unde & nullum Miraculum aliud feciſſe legitur, quia totus ipſe, totaque ejuſ vita, *Miraculum continuum* fuit. Etenim miraculo ex ſterilibus parentibus conceptus fuit, miraculoque antea promiſſus: miraculo in utero ſanctificatus, miraculo Chriſtum agnovit & ado-

*S. Joannes
miraculum
continuum*

ravit ex illo utero: miraculo naſcens, omnibus gaudium & admirationem peperit, quia *Manus Domini cum illo*: miraculo in circumciſione Patri loquelam reſtituit: miraculo pueri in deſerto abiit, ibique Angehcam vitam duxit: ita ut *Angelus Malac. 3.* merito vocetur à Malachia Propheta: non ſolum ob officium, ſed etiam ob vitam Angelis ſimilem. Et cum fuerit Virgo, Doctör, Martyr, triplici lauræ eſt nunc coronatus in Calis. Quocirca de ipſo merito pronunciat Zacharias ejuſ Pater, quali per antonomafiã & excellentiam. Tu **PUER PROPHETA ALTISSIMI VOCABERIS.** Cui conformiter canit Eccleſia modo:

*O nimis felix, meritoque culti,
Neſcienſ labem viri pudori,
Præpoſens Martyr, eremico cultor.*

M A X I M E V A T V M.

Secundo dicit: *Præſbia ante faciem Domini.* Quasi dicat: O puer parvule, ſilique dilecte! Quam ſcelix eris? Quam feliciter quoque nobis natus es, & univerſo Orbis? Non enim Propheta ſolum eris Altiſſimi, & Prophetarum clauſula; ſed etiam ante faciem Meſſiæ, Dei & Domini tui, præſbis, cuiſque illius Præcurſor. Poſſet autem tripliciter dici eum præviſſe:

1. *Per ingreſſum in hæc vitam.*
2. *Per progreſſum vite & prædicationis.*
3. *Per egreſſum ex hac vita.*

Præviſit equidem per ingreſſum in hæc vitam, quia præviſit conceptionem & nativitatem admirabili. Ejuſ conceptionem, & nativitatem; ac in mundum ingreſſum idem nuntiavit Archangelus, *deſcendenſ, conſiſtens à dextris altaris in cenſu templo*, qui Virgini nunciavit Meſſiæ conceptionem in thalamo. Ille ſublimior Angelus electus eſt, ut nunciaret Militem & Præcurſorem, qui nunciare debebat Regem. Ejuſ nativitas & conceptio de ſterili Matre, patre debebat conceptionem & nativitatem Salvatoris de Virgine. Sic per miraculum ſterilitatis conceptus, ſterilitate via, ad majus miraculum Virginis paritatis. Ideoque nativitatem Joannis, quam mirabiliter operatur gratia, & admiratur natura, ſolemniter Eccleſia veneratur: quia per hæc ei pignus fidei præmiſſum eſt Nativitatis Chriſti, cujuſ gratia naturam reparavit. Cum gratiarum adione ſuſcipie Præcurſorem naſcentem, per quem agnovit, mox venturum Salvatorem.

Præviſit ulterius ante faciem ejus in progreſſu vite; per jejuniũ & vitam ſanctiſſimã in deſerto, per baptiſmum inſtitutum in Jordaniſ fluvio, per vocem elamantem in prædicationis officio, per collectionem nonnullorum diſcipulorum, quos jam à ſe præ inſtitutos, traderet Chriſto. Nec enim ſibi prædicavit Joannes, ſed ut parare plebem perfectam Domino prædicavit: nec ſibi voluit fructificari, aut ſuam gloriam quaerere; ſed illi cujuſ erat Paranympus & Præcurſor, cujuſ unice gloriam adamabat & procurabat. Sic præbit ante faciem Domini, illum ſibi ut ſcopum in omnibus præpo-

*S. Joannes
tripliciter
præviſit
Chriſtum.*

Luc. 3.

agnus

acus, illi dans testimonium, illum demonstrans, illi totam adhibens gloriam, ad illum suos adducens discipulos, tanquam transmittens eos à lucerna umbrosa ad clarum veritatis Lucem, ab Aurora ad Solem, à milite ad Ducem, à signifero ad Imperatorem, à discipulo ad supremum Præceptorem, à Præceptore ad Salvatorem. Et quidem omnes alii Prophete possunt quadà ratione dici missi ante faciem Christi, quia velut ut longa præcederet series Præconum, antequam adveniret: sed specialissime id dicitur de Joanne, quia sic missus est ante faciem ejus, ut penè cum ipso veniret, illi omnino proximus, tanquam Angelus & præ-nunciatus imò tanquam à Latere Legatus.

Denique prævit Joannes ante faciem Domini in egressu hujus vite per mortem & martirium pro justitia & veritate susceptum, quamvis diversa fuerit mors Christi à morte Joannis, dum hic per capitis abscissionem ab iniquo Rege, ille per Crucis affixionem damnatur ab impio Judice. De qua nrisque morte. Interpretè S. Aug. prædixerat Joannes, dicens: *illum oportet crucifigere, me autem minui. Ipse missus est in captum, ille erevit in Crucem.* Prævit quoque Joannes ante faciem Domini in descensu ad limbum, ubi & Patribus annuclavit gaudium ob Christum mox illuc delectaturum, & eos liberaturum; quam libertatem maximè ambabant, & ut id civitatis fieret, avebant magnopere. Hic est ergo triplex præcurfus Joannis ante faciem Christi. Sed præsertim agit Zacharias de præcurfu per prædicationem & vocem in deserto. Quapropter.

5. Testimonium Zachariae de S. Joanne.

Tertiò nota Joannem hic dici missum, PARARE VIAS EIUS. Quomodo autem id explicatur, dum subjicitur: *Ad dandam scientiam saluti plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum.* De quare nonnulla dicenda sunt, quandoquidem toto Adventus tempore in officio divino illud repetatur, & inculcetur: *Vox clamantis in deserto; Parate viam Domini rectis facite semitas ejus.* Hic est enim Verfus, in Laudibus de die in diem repetitus, & quidem paulò ante Canticum istud nostrum, *Benedictus Dominus Deus Israel.* Et in Evangelis singulis penè Adventus Dominicis de Joanne fit mentio, de missione discipulorum ejus ad Christum de legatione Judæorum ad ipsum, de Baptismo ipsius, circa Jordanem, de voce clamante per solitudinè ad quam concurrebant Sacerdotes & Pharisei, nobiles & plebei, milites & alii Judæi mulieres & viri, divites & egeni.

S. Joannes dicitur de S. Joanne.

Itaque in clamabat omnibus: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum Cælorum.* Et hoc erat, *Parare vias Domini* quia illa per pœnitentiam preparatur. Cum antea nulla in scripturis mentio fieret Regni cælorum, nusquamque promissum foret, vel nominatum, clamabat tamen Joannes viam ad illud stratum esse, scalam erectam, clavem ad illud referendam preparatam, si per pœnitentiam peccatorum & vitæ emendationem

Christus reciperetur, qui habebat claves regni, ita ut ipso aperiente nemo posset claudere. Et ab hac eadem voce Christus ipse suam auspiciat prædicationem, *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum Cælorum,* ut ostenderet quam sibi consonent Vox & Verbum, Præco & Judex, Vexillifer & Rex, Præcursor & Salvator. An non erat hac voce. *Parate vias Domini, & parate vias ejus?*

2. In clamabat omnibus, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Quasi diceret: Non sum ego Agnus, sed demonstrator Agni. Nō sum ego Christus, sed mediator vestrum scitis quem vos nescitis, cuius non sum ego dignus corrigiam calceamenti solvere. Ipse Christus est, ego tantum vox ejus, ut præparetis ei viam, inclamans, & eum præcedens. Ego non sum Lux, sed veni ut testimonium perhibeam de lumine. Ego non sum Sol, sed ejus solum præ-nunciatus. Ego non sum Medicus, sed morbum tamen ostendo, & ad Medicum vos mitto. Ego baptizo quidem in aqua, sed meus baptismus tantum preparatorius est, ipse baptizabit vos in Spiritu sancto: *Ego veni in aqua, ut manifestetur in Israel.* An non rursus his & similibus vocibus erat *parare vias Domini, & parare vias ejus?*

2. Ioan. 1.

2. Ibid.

2. Ioan. 1.

3. In clamabat omnibus adventum illius; *Cuius ventilabrum in manu ejus, ut purgat aream suam, & congreget triticum in horreum; paleas autem comburat at igni inextinguibili.* In clamabat, *Securim ad radicem arboris positam esse, ut omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excindatur, & in ignem mittatur.* Sicque omnibus peccantibus inculcabat mortem, iudicium, infernum, ut eos ad meliorem frugem, melioremque vitam excitaret, & doceret fugere à ventura ira. An non hoc iterum erat, *Parate vias Domini* (ante faciem non solum Redemptoris, sed & Judicis) *& parate vias ejus?*

3. Ibid.

3. Mat. 3.

3. Luc. 3.

4. Etiam nunc S. Joannes censendus est *parare vias Domini*, quia ut dicit S. Ambrosius serm. 9. *Mortuus est Joannes, equidem mortuus est, sed vocatus contritus adhuc concutit nostrorum deserta peccatorum.* Vivit adhuc in Ecclesia vox ejus, adhuc hodie resonat in auribus nostris, *Parate vias Domini; Pœnitentiam agite, appropinquabit regnum cælorum.* Securim ad radicem posita est, omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excinditur. Adhuc hodie perforat vox ejus contra luxuriosos, incestuos, adulteros, injustos. Adhuc eos condemnat diferti oris sui voce, & fusi sanguinis clamore, quia pro veritate, castitate, justitia illum profudit. Imitari ergo Joannem & ejus vocem debent, quicumque prædicationis munus assumunt, præire debent ante faciem Domini, & parare vias ejus. Quia, ut ait S. Gregor. hom. 7. in Evang. *Prædicatores suos Dominus sequitur: quia prædicatione prævenit, & tunc ad mentis nostre habitaculum Dominus venit, cum verba exhortationis præcurrunt: atque per hoc veritas in mente suscipitur.* Hinc namque eisdem Prædicatoribus Hysai dicit: *Parate vias Domini, rectas facite semitas*

4. Ibid.

4. Mat. 3.

Semitas Dei nostri. Hinc et Psalmista illi ait: iter facite ei qui ascendit super occasum. Illi qui ascendit super occasum iter facimus, cum nos eius gloriam nostris mensuris predicamus, ut eam et ipse post-ventiens, per amoris sui praesentiam illustret. Hac S. Gregorius, qui & huc spectare dicit, quod Dominus nihil se dicitur ante faciem suam binos discipulos in omnem civitatem, & locum quo erat ipse venturus. Sic & Hugo Cardinalis, explicans illud quod de Enoch dicitur Gen. 3. ambulavit cum Deo, distinctionem hanc facit: Ambulavit post Dominum humilis & poenitens; cum Domino sancti Praelati & Rectores; ante Dominum pii Concionatores, uti S. Joannes à Domino apostatae, & qui suae voluntati ac voluptati serviunt: contra Dominum, superbi & rebelles, uti Judaei Levit. 26. v. 28.

Luc. 10.

Malac. 3.

Judic. 4.

Exod. 3.

V. dista in Do. 3. Ad ven. 100. Luc. 12.

rate animos Christo per instructionem & exhortationem ad ea quae veram salutem concernent; quam Christus afferebat. Felix qui hanc scientiam salutis adipiscitur, infelix qui eam contemnit, vel negligit. Hae scientia salutis frequenter facis in literis commendatur, & nobis cordi esse debet, neglecta vana cultu scientia, quae nihil ad salutem spectat. Hae unica deberet esse sollicitudo hominis, scire quid conducatur sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae. Et tempore quod velut umbra praeterit. At multi ignorant viam qua eis ambulandum est tempore peregrinationis hujus, & alii intendunt; obliquoque & distortas ac incurvas vias sequuntur, defectu scientiae practicae salutis. Sic non tam procedere consentunt, ut ad metam & terminum viae pertingant, quam in circuitu exercere, impingere, & conuere; quapropter contingit & eos perire.

Eccles. 7.

Hanc autem quam vocat hic Zacharias secundum nostrum interpretem SCIENTIAM VITAE legit enim, 24. danda scientiam vitam. Nimirum est & alia scientia, quae necesse scientiam salutis, nec scientiam vitae; Ita alludendo ad Avborum scientiam boni & mali, quam Adam & Eva suo atigerunt dispendio, dixit generaliter S. Bonaventura, *Arbor scientiae multos prius arbor vitae. Quia scilicet sua scientia non utitur ad Dei gloriam, sed ad suam abutuntur perniciem; & per illam peccant per quam à peccatis se emendare debuerant. Atque sicut lux rationis quosdam excecatur, quodam illuminat; sic humiles per scientiam illum nantur, superbi excecantur. Hae est scientia quam inflantem vocat Apostolus, nisi charitati coniungatur. Scientia inflata charitas autem adificat. Inquit ipse. Inflat eundem si sola sit, si autem charitas ei adiungatur, non pernitit eam inflare, sic amanda est scientia, charitas autem ante ponenda, & ei coniungenda. Audi & S. Bernardus. hac de re ser. 36. in Cant. *Sicut cibis indigestis malos generat humores; ita multa scientia stomacho nocet animae, qui est memoria. Nam si deest igne charitatis non fuerit. Et sic per quosdam arvis animae, mores scilicet atque actus transijunt; atque digesta, non reputantur in peccatum, inquamquam cibus conversus in pravos nostrosque humores. Non enim mali humores, pravi mores. Hae eleganter S. Bernardus.**

1. Cor. 3.

Hier. 9.

Io. 17.

Exemplar sanctarum scientiarum salutis

LECTIO XII.

Thema: *Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Luc. 11.*

Quam salutem scientiam S. Joannes docuerit.

Hic versus explicatio est prioris, illiusque amplificatio: Explicat enim quomodo paravit viam Domino S. Joannes, dando scilicet scientiam salutis plebi eius, ordinatam ad remissionem peccatorum per Christum consequendam. Hoc nimirum praecipuum fuit manus Praeursoris, praepa-

Commendatur ergo hic scientia salutis & vitae de qua Dominus apud Hieremiam. *Qui autem glorietur, in hoc gloriatur, scire et nosse me De qua & specialiter Christus: Hae est vita aeterna, ut cognoscam te. Et quem misisti Jesum Christum. Commendatur scientia quae ordinatur ad salutem, & ad vitam emendationem, peccatorumque remissionem, & divinae aeternaeque vitae taudem ascensionem, & imes Sanctae aliam omnem scientiam desuperant. si tra-*

Hic soli scientia salutis & vitae inveniuntur o-
 scilicet illud Apostoli attendentes: Non enim aliud iudicantium. *ca ut scire mer vos nisi sciam, & hunc crucifixum, 1. Cor. 2. salutis.*